

τόπο μας πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Είναι μόλις τρία τεσσερα χρόνια που ιδρύθηκαν τα πρώτα δημοσια σχολεία μεσης εκπαίδευσης για τα κορίτσια. Ή ανάγκη να εργαστούν έσπρωξε τα κορίτσια να πάνε στα ελληνικά σχολεία και γυμνάσια των αγοριών, χωρίς όμως να έχει συλλογιστεί ποτέ το Κράτος αν είναι αυτό σωστό ή όχι. Εφαρμόστηκε η συνεκπαίδευση, δόθη και δηλαδή πρακτικά η πιο επαναστατική λύση στο πρόβλημα, χωρίς να είναι καθόλου συνειδητή, χωρίς να έχει ούτε καν προετοιμαστεί τουλάχιστο το δασκαλικό προσωπικό ώστε να την εφαρμόσει σωστά. Γι' αυτό δε θα είταν παράλογο, η πρώτη αιτηση της Επιτροπής για τη γυναίκα μορφωση στο Κράτος, να είναι η παράκληση να σχοληθεί πια το Κράτος ενεργητικά με τη γυναίκα εκπαίδευση.

Η Επιτροπή για τη γυναίκα μορφωση θα έπρεπε να ζητήσει από το Κράτος την ίδρυση πολλών ημιπαιδαγωγικών, ιδιαίτερα κοντά σ' όλα τα εργατικά κέντρα, θα έπρεπε να ζητήσει την ενεργητική εφαρμογή του νόμου για την αναγκαστική γυναίκα εκπαίδευση, που για την ώρα θεωρητικά μόνο υπάρχει. Είναι τρομερός ο αριθμός των έντελως άγραμμάτων γυναικών στην Ελλάδα. 62)100 είναι ο μέσος όρος και σε μικρές επαρχίες 82)100.

Όλη η συζήτηση έδειξε πως δεν υπάρχει καμία σοβαρή αντίρρηση στην τέλεια άφομοίωση της εκπαίδευσης, στη συνεκπαίδευση, στο δημοτικό σχολείο. Θα μπορούσε λοιπόν να ζητηθεί από το Κράτος να γίνουν όλα τα δημοτικά σχολεία μικτά. Σ' αυτά θα βρίσκανε εργασία και πολλές γυναίκες, γιατί θα μπορούσαν να ανατεθούν σ' αυτές ιδιαίτερα όλες οι μικρές τάξεις. Θα έπρεπε ακόμα να ιδρυθούν συμπληρωματικά σχολεία, επαγγελματικά, νυχτερινά, κυριακάτικα.

Το ζήτημα της μέσης εκπαίδευσης ιδιαίτερα συζητήθηκε σ' όλες τις συσκέψεις. Πολλοί τόνισαν ότι στην εποχή της ήθης δεν είναι σωστό να κουράζονται τα κορίτσια, ότι μια υπέρνταση σ' αυτή την ηλικία μπορεί άνεπανόρθωτα να τα βλάψει, κι ότι θα έπρεπε να αραιώνονταν για τα κορίτσια το πρόγραμμα της μέσης εκπαίδευσης, να διαρκούσε γι' αυτά η διδασκαλία ένα ή και δυο χρόνια περισσότερα. Ο κ. Γληνός νομίζει ότι οι κίντυνοι της υπερέκπαυσης υπερβάλλονται θα είταν όμως σωστό, σύμφωνα και με μια πρόταση που έγινε σε κάποια συνεδρίαση, να έρευνηθεί βαθύτερα το ζήτημα, με μια πλατιά στατιστική σ' όλο το Κράτος. Και μόνο όταν αποδειχτεί έντελως άπλυτη ανάγκη, τότε μόνο πρέπει να ξηθούν τα χρόνια της διδασκαλίας των κοριτσιών. Γιατί οικονομικοί λόγοι, ή ανάγκη του να είναι έτοιμα τα κορίτσια όσο το δυνατό γρηγορότερα για τη δουλειά, θάποδίζουν το σχεδόν, αν όχι κ' έντελως ακατόρθωτο της εφαρμογής μιας τέτοιας απόφασης. Όπωςδήποτε η συζήτηση έδειξε, για πολλούς λόγους, προτιμότερο τον παραλληλισμό από την άφομοίωση και συνεκπαίδευση στη μέση εκπαίδευση. Και μόνο στα μέρη, όπου θα είταν πολύ δύσκολη και δαπανηρή η ίδρυση ξεχωριστών σχολείων, θα μπορούσαν να υπάρχουν ιδιαίτερες τάξεις μόνο για τα κορίτσια μέσα στο ίδιο σχολείο.

Ο Σ.Ε.Υ.Δ.Γ. θα έπρεπε να ζητήσει να υπάρχουν σ' όλα τα σχολεία μαθήματα διακριστικά στα κορίτσια για τα καθήκοντά τους όταν γίνουν μητέρες. Επίσης και μαθήματα για τα καθήκοντα και τα δικαιώματά του πολίτη. Θα έπρεπε να ζητήσει όλες οι ανώτερες Σχολές, έμπορικές, δασικές, επαγγελματικές, καλλιτεχνικές, τα Πανεπιστήμια και τα Πολυτεχνεία κτλ., να είναι ανοιχτά στα κορίτσια, όπως και στάγωρια. Η διδασκαλία στις ανώτερες Σχολές και στα Διδασκαλεία μπορεί και πρέπει να είναι μικτή. Και η δασκαλική μορφωση πρέπει να εξισωθεί έντελως.

Ο Σύνδεσμος θα έπρεπε να σχοληθεί ενεργητικά με την εξίσωση των μισθών και της ιεραρχικής προαγωγής μέσα στην εκπαίδευση. Να ανταμείβεται μόνο η ικανότητα, αδιάφορο αν είναι άντρική ή γυναικεία. Πρέπει να μπουνε γυναίκες και στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. Θα έπρεπε να σχοληθεί ακόμα και με την υγιεινή προστασία των κοριτσιών στο σχολείο, με την προστασία της δασκάλας - μητέρας.

Όλα αυτά τα σπουδαιότερα ζητήματα, που ανακινήθηκαν με την πρωτοβουλία του Σ. Ε. Δ. Γ. θα μελετηθούν πλατεία πριν αποκρυσταλλωθεί το πρόγραμμα το εκπαιδευτικό του Συνδέσμου. Είναι τόσο στενά και σφιχτά δεμένη η τύχη της κοινωνίας με τη μορφωση της γυναίκας, που είναι άληθινά πολύ μεγάλη η ύπηρεσία που προσφέρουν όσοι προσπαθούν να ρήξουν φως στα εκπαιδευτικά προβλήματα, που είναι ακόμα τόσο σκοτεινά και νεφελώδη στον τόπο μας.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟ

Πολλοί λένε πως πρέπει το μεθυσριανό φιλολογικό άριστείο να το πάρει ο δηγηματογράφος Βουτυράς, για τον ακόλουθο λόγο: Οι πεζολόγοι όλοι μαγειρεύουνε τάνοστα δηγηματογραφικά τους φαγά με λογιώ λογιώ με λίγδες, γιατί λείπει από την αγορά τέλεια το άγνο κ' άδολο βούτυρο. Μόνος ο Βουτυράς μπορεί και τ'όχει.

***

"Άλλοι πάλι λένε πως η «Τιμή του αδερφού», δίτομο έργο του κ. Ξενοπούλου και τόσο πολύ ακριβό στην τιμή, θα έχει την τιμή να τιμήσει τον τιμημένο συγγραφέα της «Τιμής» με το τίμιο φιλολογικό Άριστείο που τόσο ο κ. Ξενοπούλος το έχτιμει.

■ ■ ■

"Άλλοι λένε πως το γνωστό θαλασσινό τέρας πόρφυρας, θα καταπιεί όλους τους άλλους υποψήφιους του Άριστείου, αφού κατεβάσει τον τόνο κατά μια συλλαβή.

***

Ο Δροσίνης που είναι μέλος της Επιτροπής του Άριστείου και τόσο άπλοως, που τίποτα δεν κρύβει, πρόσσε αδελά του το μυστικό λέγοντας τ'ακόλουθα σε κάποιον που τον ρώτησε, ποιός θα το πάρει φέτος :

— Θα το πάρει εκείνος απ' όλους που ξαίρει και γράφει χειρότερ' από μās.

***

Λένε πως η Επιτροπή του Άριστείου, για να κρινει με γαλήνη κι άμεροληψία, βγήκε κρυφά και πήγε να σκεφτεί για λίγες μέρες σε μια κοντινή μας θαλασσινή έξοχη. Έκει περνά ζοή και κότα. Ο Γρουκάρης κάθε πρωί ρίχνει το γούνο για να πιάσει το δυστυχισμένο νέο άριστειώχο. Ο Δροσίνης δροσίζει

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο Σύνδεσμος τῶν Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν Δικαιωμάτων τῆς Γυναίκας, θεώρησε ἀπαραίτητο, πρὶν ἀρχίσει ἐντατικὰ νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν γυναικείων δικαιωμάτων, νὰ ἀσχοληθεῖ ἰδιαίτερα μὲ τὴ μόρφωση τῆς Ἑλληνίδας γυναίκας, ποῦ, ὅπως εἶναι γνωστό, δυστυχῶς, ὕστερεῖ πολὺ. Καὶ τὰ δικαιώματα δὲν πρέπει νὰ δίνονται σὲ ἄτομα ἀνέτοιμα νὰ τὰ δεχτοῦν καὶ νὰ τὰ νιώσουν, γιὰ τὴν ἀντιψωτικὰ μποροῦν πολὺ εὐκολὰ νὰ γίνουν καὶ ὀλέθρια. Πρέπει νὰ δίνονται σὲ ἄτομα μορφωμένα, φωτισμένα γιὰ τὸ τί δέχονται, γιὰ τὰ καθήκοντα ποῦ ἀναλαμβάνουν δὲν δέχονται δικαιώματα. Γιατὶ μονάχα ἡ τέλεια συνείδηση, ἡ τέλεια ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων, δίνει δικαιώματα σὲ δικαιώματα. Ἡ Ἑλληνίδα γυναίκα, πρὶν ζητήσει τὰ δικαιώματά της, πρέπει νὰ εἶναι ἄξια ὄχι μόνον νὰ τὰ ζητήσει, ἀλλὰ τότε πᾶ νὰ τὰ πατήσῃ.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὁργάνωσε ὁ Σ. Ε. Υ. Δ. Γ. μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴ γυναικεία μόρφωση ποῦ ἐντατικὰ ἐργάζεται. Θέλει νὰ κατορθώσει μὲ διαλέξεις, μὲ φυλλάδια, ἰδρύοντας μὲ τὸν καιρὸ καὶ σχολεῖα, κυριακάτικα καὶ νυχτερινά, νὰ ἐπικοινωνήσει ἄμεσα μὲ τὴς Ἑλληνίδες γυναῖκες, θέλει νὰ κατορθώσει ἀκόμα νὰ ὑποβάλλῃ στὴν Κυβέρνηση ἕνα ὀργανωμένο πρόγραμμα γυναικείας ἐκπαίδευσης, σύμφωνα μὲ τὴς νεώτερες ἐκπαιδευτικὰς ἀντιλήψεις ποῦ ἐπικρατοῦν σ' ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη καὶ ἀρμονισμένο, φυσικὰ, καὶ μὲ τὴς ἑλληνικὰς ἀπαιτήσεις. Ἐνὰ ἀπὸ τὰ κυριώτερα προβλήματα ποῦ ἀπασχολοῦσιν τὴν Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴ γυναικεία μόρφωση εἶναι ἂν πρέπει νὰ ζητησῇ ἀπὸ τὸ Κράτος τὴν τέλεια ἀφουσίωση τῆς γυναικείας ἐκπαίδευσης μὲ τὴν ἀντρικὴ, καὶ τότε ἂν πρέπει νὰ ὑπάρχει συνεκπαίδευσις ἢ ὄχι, ἢ ἂν φυσιολογικοί, ψυχολογικοί, κοινωνικοί, ἀκόμα καὶ εἰδικοί ἑλληνικοὶ λόγοι, ἐπιβάλλουν μᾶλλον τὴν ἀναλογία μόνον τῆς ἐκπαίδευσης. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ, σημαντικώτατο, γιὰ τὴν εἶναι καὶ βασικὸ, καὶ μπορεῖ νὰ ἔχει ἀνυπολόγιστες συνέπειες ἢ καθε λύση ποῦ θὰ τοῦ δοθεῖ, ἀποκρυσταλλήσῃ πῶς ἔποικε νὰ συζητηθεῖ σὲ εὐρύτερο κύκλον εἰδικῶν, ὥστε ἡ Ἐπιτροπὴ νὰποκρυσταλλώσῃ τὴς γνώμες τῆς αὐτοῦ ἀκούσῃ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες φωτισμένες ἰδέες. Πρόθυμα ἔδωσαν τὴ συνδρομὴν τὸς σ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα, ὅλοι ὅσοι καλέστηκαν. Τὸ πρόβλημα ἐξετάσθη πλατιά ἀπ' ὅλες τὴς ἀπόψεις, ἀνταλλάχθησαν πολλὰς γνώμες, μερικὲς καὶ ἀντίθετες ἀναμεταξύ τους, ἀλλὰ ὅλες πολὺ διαφωτιστικαί. Τὸ ἐνδιαφέρον τὸς εἶναι τόσο βαθύ, ἀνταποκρίνεται τόσο σὲ μιὰ τέτοια ἀνάγκη διαφωτισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας, ποῦ ὁ Σ.Ε.Υ.Δ.Γ. ἀποφάσισε νὰ τὴς ἐκδώσῃ, ὅσο εἶναι δυνατόν γρηγορώτερα, σὲ βιβλίον, ὥστε νὰ διαβαστοῦν καὶ νὰ γνωστοῦν πλατιά.

Στὴν τελευταία σύσκεψιν ὁ κ. Γληνός, ποῦ προήδρευσε καὶ σ' ὅλες τὴς συνεδριάσεις, ἀναπτύσσοντας τὴς γνώμες ποῦ ἐπὶβλήθησαν, ὑπόδειξε τὸ συμπέρασμα ποῦ διαγράφηκε, καθὼς καὶ μερικὲς ἀπὸ τὴς ἀρχικὰς θέσεις, σὲ τίς ὁποῖες θὰ μπορούσε νὰ καθορίσῃ τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ γυναικεία μόρφωση. Ὁ κ. Γληνός θεώρησε τὴν καθὲ ἐκπαιδευτικὴ γνώμη ἀντιπροσωπευτικὴ μιᾶς κοινωνικῆς ἰδεολογίας. Ἀκόμα καὶ οἱ φυσιολογικοὶ λόγοι, σὲ τοῖς ὁποῖοις

θέλησαν πολλοὶ νὰ βασίσουν τὴς γνώμες τους, ἐπιβλήθησαν, ὅπως γίνεται πάντα, σύμφωνα μὲ τὴν ἰδεολογία τοῦ καθέναν. Οἱ συντηρητικοὶ ὑπερβάλλαν τὴ φυσιολογικὴ διαφορὰ, τὴ φυσικὴ καὶ διανοητικὴ ἀδυναμία τῆς γυναίκας, οἱ ἐπαναστάται δὲν ἀναγνώρισαν καμιά διαφορὰ, καμιά δυναμικὴ διαφορὰ τουλάχιστο.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι πάντα σύμφωνα μὲ τὴν κοινωνικὴν ἰδεολογίαν ποῦ ἐπικρατεῖ. Προετοιμάζει τὸν ἄνθρωπον γιὰ τὴ ζωὴ ποῦ θὰ ζῆσῃ μέσα στὴν κοινωνίαν. Γενικὰ θεωρεῖται, πῶς ἡ γυναίκα εἶναι πλασμένη γιὰ τὸ σπίτι. Ἀλλὰ γιὰ ποῦ σπίτι; Αὐτὸ δὲν ἔχει ξεδιαλυθεῖ. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει ἕνα σπίτι μόνον, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν τουλάχιστο τρία. Τὸ Πατριαρχικὸ Σπίτι, τὸ αὐτοσυντηρούμενον μὲ τὴς γαῖες του, μὲ ὅλα τὰ χτήματα, ὅπου ὅλοι ἐργάζονται μέσα στὸ σπίτι γιὰ τὸ σπίτι, τὸ Πατριαρχικὸ Σπίτι ποῦ ὀλοένα ἐξφανίζεται, ποῦ δὲν ἀπαντιεῖται πᾶ παρὰ πολὺ σπάνια, σὲ μερικὰ νησιά καὶ ἀπομακρυσμένες ἐπαρχίας. Τὸ Ἀστικὸ Σπίτι, ποῦ ἰδιαίτερα φανέρωσε τὴ Γυναίκα Κοίτλα, τὴ Γυναίκα μὲ μιὰ μόρφωση ἐντελῶς ἐπιτόλαιη, ἕνα πασάλεμμα, μιὰ μόρφωση σύμφωνα μὲ τὰ ἔξωτερικὰ χαρίσματα, ποῦ μόνον θέλει νὰ ἐπιδείξῃ. Τὸ Ἐργατικὸ Σπίτι, ὅπου κυριαρχεῖ τὸ δόγμα «ὅλοι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι», ὅπου τὰ παιδιά ἐγκαταλείπονται μόνον. Οἰκονομικοὶ λόγοι σπρώχνουν ὀλοένα ἐντατικώτερα τὴ γυναίκα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, τῆς ἐπιβάλλουν νὰ ἐργαστῇ. Δὲν τῆς ἐπιτρέπουν πᾶ νὰ ὑπάρχει μόνον ὡς πολυτέλεια, ἴσως καὶ ἔσωτερικοὶ λόγοι, ἀλλ' ἀνευκτικοὶ ἀκόμα, ἡ γυναικεία συνείδηση ποῦ ζυτῶν καὶ θέλει νὰ γίνῃ ἄτομον. Γιὰ ποῦ ἀπ' αὐτὰ τὰ σπῆματα ποῦ εἶναι νὰ μορφωθεῖ ἡ γυναίκα;

Στὴς ἐκπαιδευτικὰς γνώμες ποῦ ἀνταλλάχθησαν, διακρίνονταν ὁ ἀρχετὴς ἡ νοσταλγία τῶν πατριαρχικῶν σπιτιῶν, θέλων ἡ γυναίκα νὰ μορφώνεται γιὰ νὰ γίνῃ μητέρα καὶ μόνον μητέρα, ἐπιμένοντας πῶς ἡ μητρότητα δίνει τὴν πλοῦσια χαρὰ τῆς δημιουργίας στὴ γυναίκα, καὶ σὲ ἄλλες διακρινόταν ἡ ἐπαναστατικὴ δομὴ. Πιστεύοντας ὅτι ἡ ἐξέλιξις εἶναι μοιραία κυρίαρχη, ὅτι εἶναι ἀδύνατη πάντα ὁποιαδήποτε διανοητικὴ ἀπομόρφωσις, ὅτι εἶναι μοιραῖον αἴθριον νὰ ἐπικρατήσῃ πλατιά ἡ μορφὴ τοῦ ἐργατικοῦ σπιτιοῦ. Ζήτησαν τὴν προσπάθειαν νὰ ἀφομοιωθεῖ ἡ ἐκπαίδευσις, ὅσο εἶναι δυνατόν περισσότερο, ἀπὸ τὴν ὥρα, μὲ ὅτι θεωροῦν ἀναγκαστικὴν πραγματικότητα τοῦ αἴθριου. Τόνισαν ὅτι μιὰ ποῦ ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει κινδύνους σήμερον νὰ ἐγκαταλείπονται τὰ παιδιά, δὲν εἶναι ὅτι οὐτε σωστὸ οὔτε σκόπιμον νὰ προσπαθεῖ κανένας νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τὴν Ἀλήθειαν, ἀντὶ νὰ τὴν ἀντιμετωπίζῃ περὶ φανταστικῶν, νὰ μὴ σκέπτεται ἐνεργητικὰ ἀπὸ τὴν παρὰ τὴν ἰδέαν τῶν παιδιῶν μὴ γέννησθαι. Οἱ περισσότερες ὁμοῦ γνώμες εἶχαν συμβιβαστικὰς, περισσότερον συγχρονιστικὰς, ἤθελαν μιὰ ἐκπαίδευσιν ποῦ νὰ προετοιμάζῃ τὴν γυναίκα καὶ γιὰ μητέρα καὶ γιὰ νὰ δράσῃ στὴν κοινωνίαν, σύμφωνα μὲ τὸ μικτὸ ἰδιαιδικὸ ποῦ ἐπικρατεῖ σήμερον.

Ὁ κ. Γληνός τόνισε ὕστερον τὴν ἑλλειψὴν συστήματος στὴν ἑλληνικὴν γυναικείαν ἐκπαίδευσιν. Ἰσάμε τὴν ὥρα τὸ Κράτος δὲν τὴν ἔχει σκεφθεῖ συνειδητὰ. Ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴ γυναικεία μόρφωση τοῦ Σ.Ε.Υ.Δ.Γ. γιὰ πρώτη φορὰ προκάλεσε μιὰ γενικὴ συζήτηση στὸν